

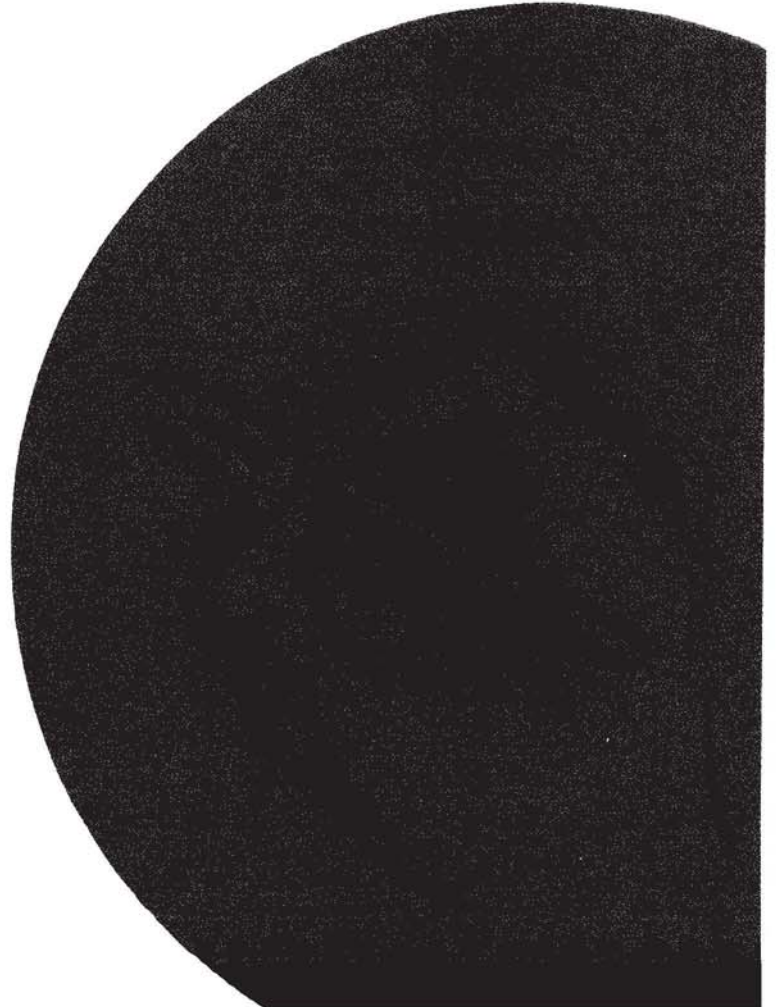
mealler, bir kitap ve hoş geldin eleştirisi

CAHİT EZERBOLATOĞLU

Araştırmacı, Eğitici

Mevcutlarına azımsanmayacak sayıda yenileri katılmasına rağmen yeni mealler de anlaşılabilirlik açısından sorunsuz değildir. Okuyucunun tepki vermemesinin meallerdeki sorunların kalıcı hale gelmesinde küçümsenemeyecek bir rolünün olduğu söylenebilir. Şöyle bir göz atıldığında bile hemen fark edilen ve sıradan metinlerde olmaması gereken aksaklıklara birçok mealde rastlanması eleştirinin neredeyse olmadığını göstermektedir. Günaha girmekten korktuğu için susan genel okuyucu mazur görülebilir ve kendisinden böyle bir tepki beklenmeyebilir. Ancak Kerim kitabımız Kur'an'a yaraşır mealler için, Türkçeye hâkim ilahiyatçıların, ediplerin ve dil dostlarının suskunluklarını bozmaları gerekir.

Mealler yetersiz de olsa eleştirilmiştir, ancak görebildiklerimiz, ayetlerin Türkçeye doğru aktarılıp aktarılmamasıyla ilgilenmiştir. Elbette çeviri doğru olmalıdır fakat Türkçesi de kusursuz olmalıdır. Bu ikisini birbirinden ayırmak mümkün de değildir. Kaynak dil doğru anlaşıldığında amaç dilde de doğru ifade edilebilir. Ayrıca doğru anlatım, kelimelerin

seçimindeki isabet, cümlelerin öğelerinin yerli yerinde olması gibi esaslara uyulmasıyla mümkün olur. Bir metnin Türkçesi ne kadar doğruysa kendisi de o kadar anlaşılır olacaktır. Mevcut meallerdeki anlam açısından sorunlu yerler incelendiğinde anlaşılmanın genellikle kusurlu cümlelerden kaynaklandığı görülecektir. Doğru bir metin her şeyden önce herhangi bir metinde bulunması gereken temel niteliklere sahiptir. Maalesef bizim inceleme imkânı bulduğumuz mealler söz konusu temel niteliklere sahip değildir. İşte bu durum yoğun bir eleştiri faaliyetini gerektirmektedir. Zira meallerdeki zaafaların giderilmesi, anlaşılır olmasının önündeki engellerin kaldırılması ehil kişilerin eleştirilerine ihtiyaç duymaktadır.

Bir metnin Türkçesi ne kadar doğruysa kendisi de o kadar anlaşılır olacaktır. Mevcut meallerdeki anlam açısından sorunlu yerler incelendiğinde anlaşılmamanın genellikle kusurlu cümlelerden kaynaklandığı görülecektir. Doğru bir metin her şeyden önce herhangi bir metinde bulunması gereken temel niteliklere sahiptir. Maalesef bizim inceleme imkânı bulduğumuz mealler söz konusu temel niteliklere sahip değildir.

Kur'an'ın Türkçe Tercüme,¹ isimli kitap okuduğunuz satırların yazılmasına vesile olmuştur. Bir akademisyen tarafından kaleme alınan bu kitap, Türkçesi güzel ve anlaşılır meallere kavuşma umudumuzu artırmıştır. Girişte çeviri, çeviri öncesi hazırlık, çevirinin ilkeleri gibi çeviri sorunları ele alınmış ve Kur'an Türkçeye çevrilirken göz önünde bulundurulması gereken hususlara temas edilmiştir. Yazar şu üç hususun altını özellikle çizmiştir:

1. Kur'an iç tutarlılığa sahiptir.
2. Kur'an evrensel ilkeler sunan bir kitaptır.
3. Kur'an açık ve anlaşılır bir kitaptır. Dolayısıyla Kur'an Türkçeye okuyucunun anlayacağı bir dille aktarılmalıdır. "Okuyucu 'acaba bu ayette ne demek isteniyor' gibi bir soru ile karşı karşıya bırakılmamalıdır." (s. 24)

İki ana bölümden oluşan kitabın ilk bölümünde Kur'an tercümelelerinin teorik boyutu incelenmekte,

çeviri kuramları üzerinde durulmaktadır. Ancak tartışılan konuların bir kısmının Kur'an çevirileriyle ilgisi dolaylıdır. Dolaylı konulara şu başlıklar örnek verilebilir: "Kur'an'ın Başka Dillere Tercüme Edilemeyeceğini Savunanlar, Kur'an'ın Başka Dillere Tercüme Edilmesinin Gerekliliğini Savunanlar, Doğu'da Kur'an Tercümeleleri, Kur'an'ın Türkçe Tercümeleleri". Kıymetli bilgiler içeren bu gibi konular -her halükarda ele alınacaksa- okuyucuyu mevzudan uzaklaştırmamak için özetlenerek verilebilirdi. 94. sayfadaki "Batı'da Kur'an Tercümeleleri" başlıklı konunun ele alınış tarzı da yazarı kitabın ekseninden uzaklaştırmış izlenimi vermektedir.

Diğer taraftan "Tercüme Çeşitleri" ve "Kur'an Tercümesinde Yöntem Sorunu" adlı başlıklar hem konuyla doğrudan ilgili hem de meallerle ilgili birçok sorunu gündeme getirmektedir. İzmirli İsmail Hakkı'nın, Elmalı Muhammed Hamdi Yazır'ın meal yöntemlerine de temas edilen ve çeviride yöntem sorununun tartışıldığı sayfalar özellikle anılmayı hak etmektedir (s. 156-186). Konu; metin nedir, vahiy metin midir, konuşma dili ile yazı dili arasındaki fark nedir ve konuşma dili nasıl tercüme edilmelidir, Kur'an'ın sayfa ve ayet düzeni karşısında mütercim nasıl bir tavır takınmalıdır vb. birçok açıdan incelenmektedir. Ayrıca Kur'an'ın üslup özelliklerine dikkat çekildikten sonra "Deyimler tercüme edilirken nelere dikkat edilmelidir, terimler tercüme edilmeli midir?" sorularına cevap verilmektedir.

İkinci bölümde sırasıyla "*Aziz Kur'an*" ve "*İnsanlığa Son Çağrı*" isimli iki meal incelenmiştir. Meallerden birincisi "harfi çeviri" ikincisi "manevî çeviri" yöntemi ile yapılmıştır. Kur'an çevirilerinde izlenen bu iki yöntemin tartışıldığı ilk bölümden sonra yer verilen bu bölümde okuyucuya her iki yöntemin avantaj ve dezavantajlarını örneklerle görme fırsatı verilmiştir. Yazarın adı geçen meallerden tenkit etmek amacıyla alıntı yaptığı örnekler sorunun sadece yöntemde olmadığını, mütercimin dile vukufiyetinin ve onu kullanma maharetinin metnin niteliğini belirlediğini göstermektedir. Bu, yöntemin önemsiz olduğu anlamına gelmemektedir. Bilakis mütercim tercümeye başlamadan önce iyi bir hazırlık yapmalı ve meal yöntemini belirlemelidir. Bu tutarlı bir metin elde etmek için gereklidir. Ancak Türkçeye hâkim olmama ve onu mahir kullanamama, meallerdeki sorunların en önemli nedenlerindedir.

Yazar, her iki mealdeki zaafı belli başlıklar altında sınıflandırarak değerlendirmiştir. Bazen aynı bazen incelenen meale özel başlıklarla -ele alınan iki mealde sınırlı olmayan- birçok zaaf örneklendirilmektedir. Başlıklar bir bakıma sorunları tavsif etmektedir. Bu nedenle bazı başlıkların zikredilmesi meallerde karşılaşılan aksaklıklarla ilgili genel bir kanaat verebilir: “Türkçeye Yerleşmiş Kelime ve Kavramların Çeviri Problemi, Türkçe Cümle Yapısına Aykırı Çeviriler, Edatların Çeviri Problemi, Ayetlerdeki Deyimsel ve Mecazî İfadelerin Çeviri Hataları, Anlamı Daraltan Kelime ve Kavramlar”.

Zikredilen başlıkların bazılarının sorunlu olduğu görülmektedir.² İçerikte de sorunlu cümlelere rastlanmaktadır.³ Ancak bunlar üzerinde durulmayacaktır. Zira amaç, aynen yazar gibi meallerdeki zaafın bir an önce giderilmesine katkıda bulunmaktır. Bu nedenle bu aşamada sadece yazara ait çevirilerde görülen zaaflarla ilgilenilecektir. Zülfikar Durmuş’un çevirilerinde görülen sorunlar meallerdeki birtakım zaafın âdeta kemikleştiğini ve onlardan kurtulmak için hem zamana hem emeğe ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Aşağıda önce yazar tarafından eleştirilen çeviri metni, sonra kendisine ait çeviri metni verilerek değerlendirilecektir. Eleştiri ve önerilerimizde sadece yazarın metni esas alınacaktır. Bizim önerilerimiz de zaaftan masun değildir. Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi daha anlaşılır ve daha güzel metinlere ulaşmanın yolu eleştiriden geçmektedir. O halde hiçbir gerekçeyle eleştiriden kaçınılmamalıdır. Alıntılarda kitaptaki sıralamaya uyulacaktır:

1- 2/Bakara 61: “... Ve üzerlerine alçaklık ve yoksulluk vuruldu...” (Aziz Kur’ân)

“Zillet ve yoksullukla kuşatıldılar.” (s. 218)

“Zillet ve yoksullukla kuşatılmak” ibaresiyle ne anlatılmak isteniyor? Yazarın çevirisi de ayetin “ne demek” istediğini açıkça ifade etmiyor? Nitekim aynı ibare 249. sayfada şu şekilde çevrilmiş: “Zillete ve hakarete maruz kaldılar.” Bu durumda “elmeskenet” kelimesinin anlamı “yoksulluk” mu “hakaret” mi? Ayette anlatılmak istenen şu mu: Onlar, “Zillet ve yoksulluğu kabullendiler.”

2- 2/Bakara 223: “Eşleriniz sizin için bir tarladır. Öyleyse, tarlanıza istediğiniz gibi gelin...” (Aziz Kur’ân)

“Kadınlarınız sizin döl yerlerinizdir. Öyleyse, döl yerinize istediğiniz tarzda yaklaşın...” (s. 220)

“Döl yeri” bilinmeyen bir ifadedir, dolayısıyla cümleden maksat anlaşılmamaktadır. Ayrıca kültürümüzde cinsi latif kabul edilen kadınlar için “döl” dışında olumsuz çağrışımları olmayan bir başka ifade kullanılmalıdır. Çeviride kelimenin anlamıyla birlikte çağrışımları da dikkate alınmalıdır. Helal⁴ kelimesi doğru bir seçim olabilir. Dolayısıyla “Eş(ler)iniz sizin helal(ler)inizdir. Öyleyse, helalinizle gönünüzce birlikte olun.” denilebilir.

Yazar şu üç hususun altını özellikle çizmiştir:

1. Kur’an iç tutarlılığa sahiptir.

2. Kur’an evrensel ilkeler sunan bir kitaptır.

3. Kur’an açık ve anlaşılır bir kitaptır.

Dolayısıyla Kur’an Türkçeye okuyucunun anlayacağı bir dille aktarılmalıdır.

3- 11/Hud 5: “Onlar, ondan gizlenmek için göğüslerini bukerler değil mi? ...” (Aziz Kur’ân)

“İyi bilin ki onlar O’ndan gizlenmek için yan çizeler/görmezlikten gelirler. ...” (s. 221)

Yazarın çevirisi okuyucuyu ikileme bırakmaktadır. Zira “yan çizmek” ve “görmezlikten gelmek” deyimleri eşanlamlı değildir.⁵ Eğer kelimenin orijinali karşılık olarak verilen deyimlerin ifade ettiği her iki anlama da geliyorsa -ki gelebilir- bunlardan bağlama uygun olan tercih edilmelidir. Aksi bir tutum “bağlama görelilik” ilkesine aykırı olur. Ayrıca “gizlenmek” kelimesi ile hem “yan çizmek” hem de “görmezlikten gelmek” deyimleri arasında uyumsuzluk vardır. Bu haliyle cümle anlaşılmamaktadır.⁶

4- 18/Kehf 11: “Bunun üzerine biz de o mağarada, onların kulaklarını nice yıllar sağırlandırdık.” (Aziz Kur’ân)

“Onları mağarada yıllarca derin bir uykuya daldırdık.” (s. 221)

“Uykuya daldı” deyiminin “uykuya daldırdı” şekli yoktur. Kişi uykuya dalar ya da bir başkası onu uyutur. Nitekim bebekleri anneleri uyutur. Bu aşamada onlar “derin” mi uyudular yoksa uykuları kesintisiz bir uyku muydu? Sanki ayette uzun yıllar ara vermeden uyudukları anlatılıyor. Bu durumda cümle şöyle

kurulabilir: “Onları mağarada yıllarca deliksiz uyuttuk.”

5- 3/Âl-i İmrân 18: “Allah, -ve melekler ve ilim sahipleri- kendisinden başka tanrı olmadığına, gerçekte adaleti ayakta tutarak tanıklık eder. Yalnız Allah; ki O güçlüdür, bilgedir!” (Aziz Kur’ân)

“Allah, melekler ve adaleti yerine getiren ilim sahipleri, Allah’tan başka tanrı olmadığına tanıklık ederler. ...” (s. 229)

“Adaleti yerine getiren ilim sahipleri” gibi dolambaçlı bir ifade yerine “adil âlimler” denilemez mi?

6- 42/Şûrâ 20: “Kim öteki dünya tarlasını istiyorsa, onun tarlasını artırırız. Kim bu dünya tarlasını istiyorsa, ona da ondan veririz. ...” (Aziz Kur’ân)

“Kim âhirette kazanç elde etmeyi isterse, onun kazancında bir artış sağlarız; kim de bu dünyada bir kazanç isterse, ona da ondan veririz. ...” (s. 231)

“Kazancında bir artış sağlarız.” ifadesi yerine doğrudan “kazancını artırırız.” denilebilir.

7- 56/Vakıa 29: “Meyve dizili muzlar” (İnsanlığa Son Çağrı)

“Salkımları dizili muzlar” (s. 241)

Cumhuriyet döneminde elliyi aşkın çeviri yapıldığı, son yıllarda peş peşe çeviriler yayınlandığı halde ilk meallerde karşılaşılan zaafllara yenilerinde de rastlanmaktadır. Bu durumun birçok nedeninden yalnız biri, okuyucunun suskun kalmasıdır.

“Salkımları dizili muzlar” anlaşılılmamaktadır? Dizili olanlar muz salkımları mı? Yoksa salkımlarda muzlar mı dizili? Velhasıl çeviri kapalıktan kurtarılmalıdır. Ayetin anlamı “Muz heveng(ler)i” ya da “Hevenglere dizili muzlar” olabilir mi?

8- 59/Haşr 7: “... Böylece o mallar, içinizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir devlet olmaz.” (İnsanlığa Son Çağrı)

“Malların sadece sizden zenginler arasında elden ele dolaşan (bir servet) olmaması için ...” (s. 242)

“Sizden” ve “elden ele” ibarelerine ihtiyaç yok ancak “minkum” edatı cümlede belirtilmek isteniyorsa

zenginler kelimesine -niz eki eklenerek “zenginleriniz” denilebilir. “Servet” mal varlığı anlamında kullanılıyorsa parantez içinden çıkarılarak “mal” kelimesinin yerine kullanılabilir. Mal tedavülde olduğu zaman değil, bir elde toplandığında servete dönüşür. Kur’an’a göre gelir düzeyleri arasında uçurum oluşmaması için mal, ne bir elde toplanmalı ne de yalnız zenginler arasında dolaşmalıdır. Bu mülahazalar doğrultusunda cümle şöyle kurulabilir: “Mal(lar)ın, sadece zenginler(iniz) arasında dolaşmaması için...”

9- 16/Nahl 71: “Allah rızık konusunda kiminizi kiminizden üstün kıldı. O üstün kılınanlar, onda hepsi eşit olmak üzere, kendi rızıklarını elleri altında bulunanlara verici değiştirdiler. Durum böyle iken Allah’ın nimetlerini inkâr mı ediyorlar?” (İnsanlığa Son Çağrı)

“Allah rızık bakımından kiminize kimimizden daha çok vermiştir. Çok verilenler, ellerinin altında bulunanlara -rızıkta eşit olurlar diye- rızıklarından vermezler. ...” (s. 254)

Cümle, “Allah rızık bakımından” ibaresi ile başlamışsa “kiminize kimimizden daha çok vermiştir.” diye bitmez. Eğer bu şekilde bitirilecekse o halde cümle “Allah, rızık” diye başlamalıdır. Cümle ya başlangıcına uygun kurulmalı ya da bitişine göre düzeltilmelidir. Fazlalıklar atılarak cümle şöyle kurulabilir: “Allah rızık kiminize daha çok vermiştir.” Ayrıca bilinmeyen “rızıkta eşit olmak” ibaresinden ne kastedildiği anlaşılılmamaktadır.⁷

10- 21/Enbiya 101: “Şüphesiz katımızdan kendileri için en güzel şeyler takdir edilmiş olanlar bunun dışındadır, işte onlar ondan (cehennemden) uzaklaştırılmışlardır.” (İnsanlığa Son Çağrı)

“Katımızdan kendilerine önceden güzellik/mutluluk yazılmış olanlar, işte onlar cehennemden uzak tutulacaklardır.” (s. 268)

“Güzellik/mutluluk yazmak” ne demek? Lafza bağlı bir çeviri olan bu ifade Türkçede bulunmamaktadır. Bilinmeyen bir ifade Türkçe kökenli kelimelerden oluşsa bile eğer dilin yapısına ve mantığına uygun değilse anlaşılılmamaktadır. Dolayısıyla dilde olmayan bir ibare önerildiğinde doku uyumsuzluğu yaşanmaması için dilin yapısına ve mantığına uygun olmasına dikkat edilmelidir.⁸

Yukarıda Zulfikar Durmuş’un sorunlu on farklı çevirisine örnek verdik. Okuyucuyu yanıltmamak için

yazarın sorunsuz hatta güzel çevirilerine de örnek vermek gerekmektedir. Yazının sınırlarını zorlamak için aşağıya sadece üç farklı örnek alınmıştır. Yine önce eleştirilen sonra önerilen metin verilmiştir:

1- 31. Lokman 10: "... Sizi sarsmasın diye yere de yüksek dağlar attı ..." (İnsanlığa Son Çağrı)

"Yeryüzünü sabit dağlarla donattı." (s. 240)

2- 68. Kalem 25: "(Yoksulları) engellemeye güçleri yeterek erkenden gittiler." (İnsanlığa Son Çağrı)

"Amaçlarına ulaşacaklarından emin olarak erkenden gittiler." (s. 242)

3- 4. Nisâ 29: "Ey iman edenler! Birbirinizin mallarınızı haram yollarla yemeyin. Ancak sizden karşılıklı rızaya dayanan bir ticaretle yemeniz helaldir. Nefislerinizi de öldürmeyin. Şüphesiz Allah, size karşı çok merhametlidir." (İnsanlığa Son Çağrı)

"Ey iman edenler! Birbirinizin mallarını haksız yollarla -karşılıklı rızaya dayanan ticaret yoluyla da olsa- yemeyin ve birbirinizi öldürmeyin. Allah size karşı pek merhametlidir." (s. 246)

Sadece bu ayetin tercümesi bile bu kitabın işlevini yerine getirdiğini göstermektedir. Diğer tercüme göre muhatabınızı razı ettiğinizde onun malını helal olmayan yollarla da alabilirsiniz, anlamı çıkmaktadır ki buna ne Allah izin verir ne de bu Müslümana helal olur. Kitapla ilgili değerlendirmelerimiz sonraki baskılarının daha güzel olmasına matuftur.

Hoş Geldin Eleştiri

Cumhuriyet döneminde elliyi aşkın⁹ çeviri yapıldığı, son yıllarda peş peşe çeviriler yayınlandığı halde ilk meallerde karşılaşılan zaafılara yenilerinde de rastlanmaktadır. Bu durumun birçok nedeninden yalnız biri, okuyucunun suskun kalmasıdır. Zülfikar Durmuş'un kitabı suskunluğun bozulduğuna işaret sayılmış ve coşkuyla karşılanmıştır. Tekrarlanan zaafılardan kurtulmak ve daha anlaşılır meallere kavuşmak, sağlıklı eleştirilere bağlıdır. Bu sayede mealler, kelime seçimleri, cümle kuruluşları, üslupları, Türkçeleri vb. birçok yönden değerlendirilebilir ve onların zaafıları giderilebilir.

Bütün bu nedenlerle "Kur'an'ın Türkçe tercümelerinin daha anlaşılır olmasına katkı sağlamayı" (s. 12) amaçlayan Zülfikar Durmuş'un kitabı önemlidir. Kur'an'a yaraşır çeviriler için meallerde görülen her

aksaklık gündeme getirilmelidir. Yapılacak her değerlendirme, tartışılacak her sorun çözüm yolunda bir adım teşkil edecektir. Barika-i hakikat müsademe-i efkârdan doğar, fehvasınca ehil olanlar gördükleri sorunları dile getirmelidirler. Şüphesiz mütercimler, samimidirler ve Allah'ın kitabını ona yaraşır şekilde çevirmek için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Ancak meallerin hali hazırdaki durumu onların Türkçeye daha çok mesai ayırmaları gerektiğini göstermektedir.■

dipnotlar

¹ Doç. Dr. Zülfikar Durmuş, *Kur'an'ın Türkçe Tercümeleri - "Aziz Kur'an" ve "İnsanlığa Son Çağrı" Örneği*, Rağbet Yay, İstanbul 2007.

² "Ayetlerdeki Deyimsel ve Mecazî İfadelerin Çeviri Hataları" değil Ayetlerdeki Deyimsel ve Mecazî İfadelerle İlgili Çeviri Hataları, ya da Ayetlerdeki Deyimsel ve Mecazî İfadelerin Hatalı Çevirileri olabilir.

³ Sorunlu cümlelerle ilgili bir örnekle yetinilecektir; zira asıl amaç yukarıda da ifade edildiği gibi özlenen meallere kavuşmaya katkı sağlamaktır: "Mecazî ifadeler lafzen çevrildiklerinde âyetlerin ne demek istedikleri anlamsız kelimeler yığını haline gelmektedir." (s. 250) Cümle -eğer dizgi sırasında bir azizliğe uğramamışsa- "anlamsız kelimeler yığını"na dönüşmüş. Bozukluğu gidermek için "ne demek istedikleri" ibaresinden sonra şu ilave yapılmalıdır: "... anlaşılmasında ve cümleler ..." Ayrıca "anlamsız kelimeler yığını" ibaresinde "ler" ekine ihtiyaç yoktur.

⁴ Helâl: Nikâhlı eş; birbirlerine göre karı-kocadan her biri. D. Mehmet Doğan, *Büyük Türkçe Sözlük*, İz Yay. 11. baskı, 1996 İstanbul.

⁵ Yan çizmek: 1.Kaçmak, işten kaçmak. 2.Aldırmamak; Görmezlikten gelmek: Gördüğü halde görmemiş gibi hareket etmek, demektir. D. M. Doğan, age.

⁶ Bir mealde ayet, şu şekilde çevrilmiştir: "İyi bilin ki onlar, O'ndan gizlenmek için iki büküm oluyorlar. ..." Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı, Mustafa Hizmetli, Birleşik Yay, 2. Baskı, İstanbul 1997.

⁷ Bir mealde ayet, şu şekilde çevrilmiştir: "Allah kiminize, kiminizden daha fazla rızık verdi. Ama kendilerine fazla verilenler, rızıklarını ellerinin altındakilerle paylaşıp da onları bu hususta kendileriyle eşit hale getirmeye yanaşmıyorlar. Peki onlar Allah'ın nimetini inkar etmiş olmuyorlar mı?? Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir, Prof. Dr. Hayrettin Karaman ve diğerleri, DİB Yay. Ankara 2006, C. III, s. 419.

⁸ Bir Ayet Meali ve Meallerin Hali Pür Melali adlı makalede, birkaç tanesi tefsirle birlikte olmak üzere kırk bir âdet Latin harfleri ile basılmış meal olduğu tespit edilmişti. Daha sonra bir kısmını gördüğümüz, onu aşkın mealin daha varlığından haberdar olundu. Bkz. EskiYeni, sayı: 6.

⁹ Bir mealde ayet, şu şekilde çevrilmiştir: "Katmızdan kendilerine en güzel/cennet vaat edilmiş olan kimseler cehennemden uzaklaştırılmışlardır." Beyanu'l-Hak, Prof. Dr. Zeki Duman, Fecr Yay. Ankara 2006, C. II, s. 366. Tefsirde en güzel anlamına gelen "el-husna" kelimesinin cennet anlamına geldiği (s. 367) belirtilmiştir.